№ 201 Հոկտեմբերի 29 Ուրբաթ **1882** Հոկտեմբերի 29 Ուրբաթ № 201

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կօպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ· Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Մի նոր ընկերութիւն: Ներքին լուրեր:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Նամակ Թիւրքիայից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան ամսիս 21 նիստում վիճվում էր մի հարց, որի հետ հասարակութեան ծանօթացնելը մենք շատ կարեւոր ենք համարում: Երեւում է, որ Թիֆլիսում, մի քանի հիմնադիրների գլխամբ, ուզում է հաստատվել մի բաժնետոր, այսինքն ակցիօներական ընկերութիւն կովկասեան գինիները արտակովկաս և մանաւանդ Ռուսաստան արտահանելու նպատակով: Այդ ընկերութեան նախագիծը արդէն պատրաստ է, այնպէս որ մնում է միայն, որ նախագծի հիմունքների վրա մշակվէր վերջնական կանոնադրութիւնը ֆինանսների մինիստրին հաստատութեան համար ներկայացնվելու: Մենք ցաւում ենք, որ նախագիծը չենք կարդացած. սակայն արդէն այն, ինչ պարոն Մէյսները ընկերութեանը հաղորդեց, լիակատար բաւական էր, որ ժողովը մի որոշ գաղափար կազմէր ընկերութեան նպատակի և մանաւանդ նրա ստեղծելու դիտաւորութեան գլխաւոր մոտիվների, շարժառիթների վրա: Նպատակը արդէն վերը յիշեցինք. անցնենք ուրեմն մոտիվներին, որոնց կապ ունենալը կովկասի շահերի հետ պարոն Մէյսների և ժողովի անդամներից շատերի աչքում պիտի արդարացնէր այն քայլը, որ արված էր՝ գիւղատնտեսական ժողովից հաւանութիւն ստանալ, նախ քան կանոնադրութիւնը պարոն մինիստրին ներկայացվի:

Պարոն Մէյսների ասելով, այդ գինեվաճառ ընկերութիւնը, որի դրամագլուխը $2\frac{1}{2}$ միլլիօն րուբլ պիտի ներկայացնի, ոչ թէ մի հասարակ շահախնդիր ընկերութիւն է. ոչ.. նա մի բարեգործական ընկերութիւն է: Ընթերցողը զգում է երևի, որ այս վերջին խօսքերը մենք գրեցինք աւելի նախադասութիւնը շարունակելու կարեւորութեանը ենթարկվելով: Ինչ և իցէ, այդ բարեգործական բաժնետոր գինեվաճառ ընկերութեան նախագիծը պարունակում է իր մէջ նաև մի յօդուած ընկերութեան դիվիդենդների մասին: Մի բարեգործական ընկերութիւն, որը դիվիդենդներ է բաժանում. այս կէտը պինդ պահեցէք:

Դէհ, այժմ տեսնենք, թէ ինչու այդ ընկերութիւնը բարեգործական տիտղոսն է կրում: Այն պատճառով, որ, հիմնադիրների կարծիքով, տեղային գինին կովկասից դուրս ծախելուն նպաստելով, դորանով պիտի շահվի նաև տեղային խաղողագործութիւնը և տեղային գինեգործութիւնը: Նրանց կարծիքը այն է, որ ապագայում խաղողի որթերից բռնած հողի տարածութիւնը կարող է մի քանի հարիւր հազար դեսեատինի հասնել, մինչդեռ այդ տարածութիւնը այժմ միայն 100,000 դեսեատինի է հաւասար. և պարոն Մէյսները հարցնում է, թէ ինչու չը պիտի սպասել, որ կովկասը մի ժամանակ կարողանար նոյն իսկ Ֆրանսիայի չափ գինի գործել: Այս վերջին խօսքերը ըստ արժանոյն գնահատելու համար, յիշենք ընթերցողին, որ կովկասը, պարոն Մէյսների հաղորդածին համեմատ, գործում է գինի 10 միլլիօն վեդրօ, մինչդեռ Ֆրանսիան ամենաանաջող, այն է ֆիլօկսերա կոչված խաղողային հիւանդութեան ամենասաստիկ հեղեղման տարիներում արդիւնաբերում է 200 միլլիօն, իսկ բարենպաստ տարիներում 600 միլլիօն վեդրօ: Տասից անցնել 200 և 600-ին մի հսկայական մտածողութիւն է, երբ ի նկատի առնենք, որ այստեղ խօսքը հողի մշակութեան և գործարանական կեանքի վրա է: Այդ համարձակ մտածողութեան համար կարելի էր պարոն Մէյսներին միայն շնորհաւորել, եթէ միայն նա իրեն նեղութիւն տուած լինէր այս երկու պայմանները ի նկատի առնել և ուսումնասիրել. թէ արդեօք այն գինու խաղողի որթը, որը այժմ արտահանվում է կովկասից, ո՞ր աստիճանի ընդունակութիւն ունի կովկասում տարածվելու, իսկ երկրորդ, թէ մեր արտահանվող գինին, որը կախեթու գինին է, ինչպիսի ընդունելութիւն է գտնում Եւրոպայում և որքան շանս ունէ 20, 60 և կամ որքան ուզէք աւելի սիրողներ գտնելու, քան այժմ կան: Այդ երկու հարցերը երկու ծայրեր են ներկայացնում և մինը համապատասխանում է միւսին: Դրանցից առաջինը պարոն Մէյսները չը յիշեց և գիւղատնտեսական ժողովը նրան ամենևին չարծարծեց. իսկ մենք կարծում ենք, որ այսքան երկար տարիներ գոյութիւն ունեցող մի ընկերութիւն, որպէս Գիւղատնտեսականն է, պիտի մինչ այժմ բաւականաչափ նիւթեր հաւաքած լինէր մեր դրած հարցին գոնէ մօտաւորապէս պատասխանե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, 19 հոկտեմբերի

Ի՛նչ ուրախութիւն երբ կարդացի մեր լրագիրներու մէջ թէ՝ Ազգ. ժողովը չը գումարիր հոկտեմբ. 14-ին, զի պատրաստ չեն աշխատութեանց նիւթերն: Ուրեմն շաբաթ մը ազատ ենք, կըսէի, ուրիշ նիւթերու վրայ գրել «Մշակի»-ին և ո՜րչափ նիւթեր կան որ դիզուած կեցեր են: Ո՜ գիտէ նոյն իսկ պ. Իւնիւսի 79-էն ի վեր տալիք պատասխանին ալ կարգն իսկ եկած ըլլայ: Այլ շատ չը տեւեց ուրախութիւնս: Տեսանք լրագիրներու մէջ անողոք հրաւիրագրերը: Եւ երկու երեք օր ալ ինչ իրարանցում, ինչ երթեւեկներ աշխարհոյդ շշնչմամբ: Հոկտեմբ. 14-ին պիտի մարտնչին մեծ ճակատամարտ, պէտք է պատերազմողք կազմ և պատրաստ ըլլան: Ամեն կողմ շարժում, ամեն անկիւնէ բարեկամք լուր կը բերեն: Ղալաթիա Լուսաւորիչ եկեղեցին կենտրոն մը եղած խորէնեան և հակա-խորէնեան կուսակցութեանց: Ցերեկը խորէնեանց, գիշերը հակա-խորէնեանց: Յաճախորդք տեղ չեն գտներ պ. Արշակի մագազէնը, զի երեսփոխանք կը մտնեն ու կելլեն, կը մտնեն ու կելլեն:—Գիշերը լուսնի դժգոյն լուսով, փաթթուած վերարկուներու մէջ կամացուկ կամացուկ կը զարնեն մի քանի երեսփոխանք Բերա Ջերադի դուռը: Կարծես չորս կարպօնարիններ դաւադրութեան կերթան: Հոն կը ժողովին Արթինեանք:—Ուր գործօն երեսփոխան մը կայ հոն խումբ մը կայ:—Ահա Փափազեան կը սուրայ, կը սլանայ, կանցնի, կերթայ կուգայ: Կարծես 20 տարեկան սիրահար երիտասարդի մը ոտիցն աշխոյժն ունի: Մերիէմ-գուլի մտահոգ սենեակին մէջ փակուած գիշերներն կը գրէ կը գրէ:—Իշխանաց կըղզիի շոգենաւներու մէջ խմբակներ կը կազմեն Օրթագեղցի մեծատունք: Կամուրջի վրայ կը տեսնես տէրտէրներու, վարդապետներու խումբեր: Ամենքը կը վազեն կը վազեն պատրիարքարան եկեղեցականաց համագումար ժողով կայ:—Կենդանութիւն, ոգևորութիւն:—Հասաւ ահեղ ժամը: Հոկտ. 14, հինգշաբթի առաւօտ ժամը 10-ին իրենց աթոռներու վրայ են, Քում-քաբու մայր եկեղեցին, 58 հարք ատենակալք հայոց: Պ. Թիրեաքեան բազմած է ատենապետական աթոռը: Դէմքը սովորականէն աւելի մտահոգութիւն ցոյց կուտայ: Թուղթերու դէզի մէջ խորունկ ընկղմած է: Նախագահական թափուր աթոռին քով նստած է իբր նախագահ Իզմիրլեան եպիսկոպոս, անխռով դէմքով:—Ատեանը բաց է: Շատերը կը զարմանան, ուր են խումբ մը երեսփոխանք որք երբեք պզտիկ թէ մեծ օր բացակայ չեն գտնուիր:—Պատճառը ահա ատենապետը կըսէ: Ժողովքին դէմ բողոք կայ, բողոք նախորդ նստի որոշմանց դէմ: Բողոք Ջօպանեանէ, ատենադպիր ժողովին: Բողոք Մերիէմ-գուլիէ. բողոք Նորատունկեանէ. բողոք Փափազեանէ. բողոք տասնին մէկ երեսփոխաններէ. բողոք քսան և մէկ երեսփոխաններէ. բողոք խնդիրէն, բողոք խնդրոքէն: Շուարած է դիւան, շուարած են երեսփոխանք: Ի՛նչ է այս բողոքներու կարկուտը. նմանը չէ տեսնուած:—Հարկ էր պաղարիւն մտածել. բայց ինչպէս ընել. ամեն գլուխ բռնկած է, մանաւանդ որ երեսփոխանաց պաշի-պօզուքներն առանց բացառութեան ներկայ են:—Ի՛նչպէս հնար եղած է որ 36 երեսփոխանք այսպէս բողոքներ տան: Նոր էնթրիկներ կան: Ո՜ գիտէ: Եւ այս նիւթերու վրայ գրողներն ինչ ցաւալի վիճակի մէջ են: Ինչպէս զանել զատել էնթրիկներն միամիտ ազգասիրաց գործերէն:—Ձէք կրնար գաղափար մը ունենալ թէ այժմ որպիսի կատարելագործութեան հասած են էնթրիկներն: Շահախնդիրն ու անշահախնդիրն, ազգին օգուտը մտածողն ու չարիքն մտածող ամենքն ալ էնթրիկի պէտք է մասնակցին:—Դուն ինձ ասանկ էնթրիկ կընես, կեցիր կեցիր:—Էնթրիկը այդպէս չըլլար, այսպէս կըլլայ:—Վա՜յ, ասանկ, է՜ առ բաժինդ:—Հոս էնթրիկ, հոն էնթրիկ, էնթրիկ վարը, էնթրիկ վերը:—Ներսէս սրբազան իր ազդեցութեամբն, իր համբաւոյն զօրութեամբը խաղաղութիւնն ու միաբանութիւնն կրցած էր հաստատել ազգին մէջ: Աներեւութացաւ նա և իրենց գերեզմանէն յարութիւն առին ամեն չար ոգիք:—Ասկէ կրնաք հասկնալ թէ ինչու այսքան խեռ ժողովականաց մէջ:—Հիմա գանք բողոքներու խնդրոյն:—Ինչպէս գիտէք այժմ Ազգ. վարչութիւն չը կայ, պէտք է այս վարչութիւնը ընտրել, որ այն ալ ընտրէ պատրիարքական տեղապահը և ազգային գործերը կարգի մը մտնեն: Բայց ինչպէս ընտրելու է այս վարչութիւնը: Ըստ սահմանադրութեան Ազգ. ժողովը կընտրէ քաղաքական և կրօնական ժողով մը, բայց վերջի ատեններս հետեւելով եւրոպական սովորութեանց ժողովը որոշեց որ պատրիարքը ինքն ընտրէ վարչութեան պետ մը այն ալ հետը առնէ հինգ ընկերք և այս կը կազմէ Ազգ. վարչութիւնը: Իւրաքանչիւր անդամ յատուկ պաշտօն մը կունենայ, որուն համար ինքն պատասխանատու է: Բացի այս վարչութենէ կան նաև կրօնային և քաղաքային ատեաններ, հինգական անդամներէ, որով ըսել է ընդամենը 16 անդամք կան, և Դրան ալ այսպէս հաղորդուած և վաւերացում առնուած է: Արդ հիմա որ պատրիարք չը կայ՝ ինչ ընելու է: Ոմանք կուզէին որ ժողովն ինքն ընտրէ իւրաքանչիւր պաշտօնի անձն և նոր դրութիւնը չը խախտէ, այլք ալ կըսէին թէ՝ հին դրութեան դառնանք, 14 կրօնական և 14 աշխարհական անձերէ վարչութիւններ կազմենք:—Որչափ որ այս խնդրոյն վրայ եղած վիճաբանութեանց մէջ կը խօսէին երկու դրութեանց օգտակար կամ վնասակար, գործադրելի կամ անգործադրելի ըլլալուն վրայ, սակայն յայտնի էր թէ ուրիշ միտք բանի կար: Երեսփոխանք ունէին իրենց ընտրելիներն տեղապահական աթոռի համար, արդ ամենքն ալ կը մտածէին թէ ո՛ր դրութեամբ վարչութիւն որ ըլլայ իրենց ընտրելին կը յաջողի և անոր համեմատ կը շարժին:—Նախորդ ժողովին մէջ տակաւին խօսք չը կար թէ դրութիւն պիտի փոխուի, այլ ամենքն ալ կը կարծէին թէ՝ պարզապէս ընտրութիւն պիտի ըլլայ: Բայց յանկարծ 27 երեսփոխանք օգուտ քաղելով միւսներուն բացակայութենէն դրութիւնը փոխեցին: Այն օրը երեսփոխանք 38 էին, տասն և մէկ երեսփոխանք բարկացած գնացին:—Հիմա վերև յիշած մեր բողոքները այս կարեւոր խնդրոյն կը վերաբերեն: Այդ երեսփոխաններն կը բողոքեն թէ իրանց իրաւանց բռնաբարութիւն եղած է: Կըսեն թէ՝ քանի որ խնդիր մը առաջուց օրակարգին մէջ չէ անցեր անոր վրայ որոշում տալ չըլլար: Իսկ հակառակորդք ալ առանց պատասխաններ կուտան ինքզինքնին արդարացնելու: Երկար կըլլայ այս ամենուն վրայ խօսել: Աչքին յայտնի է որ այսպիսի նիստ մը փոթորկալից կըլլայ: Ատենապետի չէզոքութիւնը տարակուսանաց ենթարկուած էր: Ի՜նչ վիճաբանութիւններ, ի՜նչ նախատինքներ միմեանց:—Բողոքող երեսփոխաններէն ոմանք ալ հրաժարական կուտային: Այդ բողոքագրերուն մէջ ամենէն աւելի ուշադրութիւն կը գրաւէր, պ. Մերիէմ-գուլիի բողոքագիրը: Դա մի ընդարձակ գրութիւն էր, ընդարձակ բառին բովանդակ նշանակութեամբը: Պ. Մերիէմ-գուլի ատենապետն էր Ազգ. ժողովոյ, հրաժարական տուաւ զբաղմանցը պատճառաւ, չընդունեցին հրաժարականը, բայց պնդեց ինքն և ընդունեցին:—Այժմ պ. Մերիէմ-գուլի երեսփոխանութենէ ալ հրաժարական կուտայ: Այդ բողոքագրին մէջ մի առ մի կը թուէ թէ մի քանի նիստերէ ի վեր ժողովը ինչ սխալներ գործեց, և ասով կուզէ կերպով մը պատասխանատուութիւնը Դիւանի վրայ ձգել:—Պ. Մերիէմ-գուլի մի շատ խելացի և վարպետ անձ է, և իր ամեն մէկ խօսքերն կշռուած են, և ամեն ժողովք ալ մեծ կարեւորութիւն կընծայեն իր խօսքերուն: Այս բողոքագիրը չը կրցինք մեկնել թէ որպիսի տպաւորութեանց ներքև գրուած է: Դա մի փուրսիշ էր: Մեզ համար փափագելի էր որ այս օրինակ չը գրուէր այդ բողոքագիրն: Պ. Մերիէմ-գուլի հարկ էր որ գտնուէր աւելի ներողամիտ պ. Թիրեաքեանի: Պ. Թիրեաքեան երկրորդ ատենապետ է, տակաւին նոր այդ պաշտօնին մէջ է և շատ փորձառութիւն չունէր: Ամենադժուարին պարագայներու մէջ ժողովը կառավարելու պարտականութիւն ստանձնեց, ակամայ թերութիւններ կրնայ գործած ըլլալ, գուցէ երբեմն կամաւ ալ, բայց ուրիշներէ պակաս:—Կըրնա նաև ըսուիլ թէ պ. Մերիէմ-գուլի ճարտար և նուրբ կերպով մը զգալի ընել տալ ուզած է իր կարեւորութիւնը: Այս պ. Մերիէմ-գուլիի հակառակորդաց ըսածն է: Բայց մենք գիտենք որ պ. Մերիէմ-գուլի փափուկ զգացմանց դէմ չը գործեր:—Ի՛նչպէս մէջէն ելլել:

Երբ այս բողոքներն վիճաբանութեան ենթակայ էին, կը մասնակցէին 50 երեսփոխանք: Մեծամասնութիւնը որոշեց որ նկատէ այդ բողոքները իբր արդիւնք սխալ հասկցողութեան, հրաժարականները մերժէ և հրաւիրէ պաշտօնակիցներն շարունակել իրենց պաշտօնը:—Այս որոշման վրայ եօթը երեսփոխանք կը ձգեն կերթան:—Չենք գիտեր ինչ պատճառաւ այս տեսակ բա-

լու համար: Երկրորդ հարցի վրա պարոն Մէյսները մոռացած էր և ահա այն պատասխանը, որը գնահատելու թողնում եմ ընթերցողին: Նրա կարծիքով, կախեթի գինին այնպիսի անուշութիւն ունէ և այնպիսի լաւ ընդունելութիւն է գտնում Ռուսաստանում, որ, որքան պարոնին յայտնի է, նոյնպէս Բիսմարկը կախեթի գինի է խմում: Գ. Խատիսօվը, որը հարցը պատասխանելու աւելի խոր և ճիշդ եղանակին հմուտ է երևում, յայտնեց իր կողմից, որ նրան յայտնի բոլոր փաստերից երևում է, որ եւրօպացիները մերժում են կախեթու գինուն սրան վերաբերած անուշութիւնը և թէ ուրեմն հազիւ կարելի է յուսալ, որ այդ գինին կարողանար մրցել Եւրօպայում գործածվող գինիների հետ:—

Մենք յիշեցինք վերևը, որ նախագծած գինեվաճառ ընկերութեան ցոյց տուած նպատակը կովկասեան գինիների արտահանումն է: Ի՞նչպէս: Այդ ընկերութիւնը ինքը իրան արգելում է իր գինիները նոյն իսկ Կովկասում վաճառել? Եթէ այդ արգելքը տէրունական արգելք պիտի լինի, այն ժամանակ ընկերութեան շահերը պիտի անշուշտ պահանջէին, որ տէրութիւնը արգելէ միւս վաճառականներին Կովկասից դուրս գինի արտահանել. բայց այն ժամանակ այդ ընկերութիւնը պիտի նմանէ Եւրօպայի զանազան երկիրներում գոյութիւն ունեցած Արևմտեան Հնդկաստանի և այլ անուններով մկրտված առևտրական ընկերութիւններին: Բաղդաւորապէս, Կովկասը Ռուսաստանի վերաբերութեամբ այն երկիրը չէ, ինչ էին մի ժամանակ և մասամբ այժմ Հնդկաստանը, Ցէյլօնը, Հաւան, Ֆիլիպպեան կղզիները և այլ Անգլիայի, Հօլլանդիայի և Սպանիայի վերաբերութեամբ: Բացի դորանից ոչ Եւրօպայի և ոչ Ռուսաստանի տնտեսական քաղաքականութեան արդի հոգին այնպէս է, որ թոյլ տուէր մի այդպիսի մենաշնորհեալ ընկերութեան գոյութիւնը: Պարոն Մէյսները ասում է, թէ ընկերութիւնը կը ձգտէ, որ իր գինիները Կովկասում չը ծախվեն, այլ արտակովկասում: Զգացողութիւններ, որոնք ստիպողական յօդուածների առարկայ չեն և կեանքում անիրագործելի են, իսկ տէրութեան կողմից անհակելի— հասարակութեան աչքում գին չունեն: Պիտի ուրեմն թոյլ տալ որ այդ ընկերութիւնը մի հասարակ առևտրական ընկերութիւն է, որը իր ապրանքը կարող է ծախել և կը ծախէ անպատճառ նաև երկրի իրա մէջ, եթէ նրա օգուտները այդ կը պահանջեն: Դրա դէմ օրէնքը ոչինչ ասելու բան չունէ. ուրեմն եթէ այստեղ ընդհանուրին վերաբերող մի հարց կայ, այդ միայն այն կարող է լինել, թէ մեր երկրի օգուտը ո՞ր աստիճանի համբաշխ կարող է գտնվել մի այդպիսի ընկերութեան գոյութեան հետ: Դա օրէնքի հարց չէ, այլ բուն տնտեսական և քննադատական: Կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութիւնը եթէ ունէր պարտաւորութիւն հարցը վճռել, այդ պիտի կատարվէր գլխաւորապէս այն տեսակէտից, թէ արդեօք այդ գինեվաճառ ընկերութիւնը, իր նախագծած կազմակերպութեամբ կարող է համարվել մի օգտակար հիմնարկութիւն թէ ոչ: Այդ նոյն տեսակէտն է, որի վրա կանգնեց բարոն Նիկօլային և միայն այդ կէտից նա կարողացաւ հերքել լիապէս նախագծած ընկերութիւնից և պարոն Մէյսներից խոստացած օգուտները: Բարօն Նիկօլայի կարծիքով այդ ընկերութիւնը իր առևտրական բնաւորութեան և իր դրամական կարողութեան համեմատ կարող է սպառնալ Թիֆլիսում և առհասարակ Կովկասում ծախվող գինիները իր միջնորդութեանը ենթարկելու և մեծ դիվիդենդներին ձգտելով, արժան գնով գիւղացիներից թէ կալուածատէրերից գինին առնել և, որքան կարելի է, թանգ գներով ծախել, գուցէ աւելի թանգ, քան այժմ է. իսկ այժմեան գները, որպէս յայտնի է, զգալի բարձր են մինչև անգամ ունևորների համար: Դրանից ոչ արդիւնաբերողների դրութիւնը կարող է բարւոքվել և ոչ սպառողներինը: Եթէ դրա հակառակ իշխան Ջելօկաեվը յայտնեց, որ նա, որպէս գինեգործ միայն օգուտ կարող է սպասել նախագծած ընկերութիւնից, որովհետև դրանով կը ստեղծվի մի անձ, որին ամեն գինեգործ կը ճանաչէ և հեշտութեամբ իր գինին նրան կը վաճառէ, եթէ, ասում ենք, այդ հանգամանքը զուրկ չէ մի յայտնի աստիճանի ճշգութիւնից, մեզ թւում է այնու ամենայնիւ, որ նա հարցը շատ է միակողմանի ըմբռնում: Նա մոռանում է, որ նախագծած ընկերութիւնը իրան իրաւունք է տալիս եթէ ոչ հօղեր գընել, գոնէ սրանց արենդով տալ, որը գնելուց աւելի վատթար է և թէ այդ հանգամանքը կարող է մօտ ապագայում այժմեան կալուածատէրերին, որոնք պարտքերի տակ խրված՝ ընկճված դրութեան մէջ են, միանգամայն անհետացնել:

Մենք տեսանք վերևը, որ ոչ մի արգելք չէ կարող լինել, որպէս զի ընկերութիւնը կարողանար Կովկասի գինին նոյն իսկ Կովկասում վաճառել և մենք ցոյց տուինք միւս կողմից, որ Կովկասի գինին արտակովկասում տարածելը ունի իր որոշ պայմանները, ուրեմն և սահմանները: Հարցը նորանում է այժմ, թէ ինչու այդ ընկերութիւնը իր նըպատակն է դրել Կովկասի գինին անպատճառ արտահանել: Մենք ուզում ենք հաւատալ պարոն Մէյսներին, երբ նա մեր հարցի պատասխանը այն թէօրիայի մէջ է որոնում, որի համեմատ մի երկրի համար հարստութիւն միայն այն է, ինչ որ արտահանվում է: Յիշեալ պարոնը պարզօրէն ասեց թէ գինին հարստութիւն չէ կարող կազմել Կովկասի համար, երբ նա պիտի սպառվի կովկասցիներից: Այս ասելով, նա աւելցրեց, որ նա խօսում է քաղաքատնտեսական գիտութեան անունով: Իսկ ժողովի կողմից ոչ ոք հարկաւոր չը համարեց բողոքել դորա դէմ: Այդ ցաւալի է, որովհետև Կովկասի գիւղատնտեսական ընկերութիւնը միակ հիմնարկութիւնն է մեզ մօտ, որի մէջ հաւաքվում են մեր երկրի տնտեսական շահերով զբաղվելու համար և մանաւանդ որ այդ ընկերութեան մէջ միայն գիւղատնտեսներ չեն նստած, որոնց այսպէս կամ այնպէս ներելի կարող է լինել չիմանալ տնտեսական սկզբունքների մէջ արած յառաջադիմութիւնները: Այստեղ յարմար չէ մանրամասը բացատրել պարոն Մէյսներից ընդունած սկզբունքի անճշդութիւնը. դա այն սկզբունքն է, որը գիտութեան մէջ մերկանտիլիզմի անունն է կրում և որը իշխում էր ամբողջ 17 դարուայ տնտեսական քաղաքականութիւնը Եւրօպայում:—

Վերջացնելով մեր խօսքը, աւելացնում ենք որ Կովկասի գիւղատնտեսական ընկերութիւնը, չը վստահանալով նոյն իսկ նիստի մէջ իր հաւանութիւնը տալ նախագծած

ցակայութիւններ: Աւելի պարզ էր որ փոխանակ դրսէն բողոքելու, միանան դան ժողովին, հոն խօսեն գործեն:—Բայց պարզ է, ուստի չեն ըներ:— Քաղաքական ժողովոյ ընտրութիւնը այն օրն ևս մնաց, ցանկը պատրաստ չըլլալուն:

Բայց ահա աւելի կնճռալից, շատ աւելի դըժուարութիւն պատճառող խնդիր մը: Ազգ. ժողովը կընտրէ կրօնական ժողովն: Այս ընտրութիւնը ուղղակի չըներ, այլ անուղղակի:—Պօլսոյ եպիսկոպոսներն, քարոզիչ վարդապետներն, ու աւագերէց քահանայներն որք կը կազմեն եկեղեցական համագումար ժողովը, առաջուց կը պատրաստեն 42 եկեղեցականաց անուն, և Ազգ. ժողովը պարտաւոր է անոնց մէջէն միայն ընտրել տասն և չորս անդամներ կրօնական ժողովոյ անդամներ: Մեր ս. հարք պատրաստեր են այս ցանկը, սակայն ինչ ապշութիւն ժողովականաց համար: Ո՞ւր է Խորէն սրբազանի անունը, ո՞ւր է Տէր Մկրեան տէր հօր անունը, ո՞ւր մի քանի նորաբոյս բայց բաւական ուսեալ վարդապետաց անունները: Եւ անոնց տեղ ինչ անուններ: Ղազեզ Արթինի ժամանակէ մնացած տէրտէրներ, ցափագող վարդապետներ, ցնդած եպիսկոպոսներ, ուսկից ալ զտեր են, ընտրելի կը ներկայացնեն: Ժողովականք զայրոյթ մը կը զգան: Կարելի բան է որ եկեղեցականք այսքան ստոնակոխ բրած ըլլան ազգի շահերն: Այս ցուցակէ կերևի թէ աշխարհականք ենթրիկի համար կրնան աշխատել եկեղեցականաց: Մինչ ժողովականք տըխուր տպաւորութեան ներքև են այս ցուցակի պատճառաւ, ահա պ. Սուրէնեան կելլէ յայտարարութիւն մը ընել: Երեք օր առաջ գաղտնի գումարում մը կունենան երեք եպիսկոպոսներ. դոքա կորոշեն չը դնեն ընտրելեաց ցուցակի մէջ անուններն Խորէն սրբազանի և Տէր-Մկրեան տէր հօր, զի դոքա թշնամի են Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: Այս գաղտնիքը երևան հանած է պարտիզակցի Վահան վարդապետը որ երթալով պ. Սուրէնեանի մակաղէնը այսպէս խօսեր է:—«Մասիսի» խմբագրապետն ալ կելլէ յայտնել թէ՝ մի ուրիշ վարդապետ, աւելի խղճահար, եկած նմանօրինակ յայտարարութիւն մը բրած է իրեն:

Երբ կը լսուին այս տեսակ յայտարարութիւններ խնդիրն նոր կերպարանք մը կառնու: Ուրեմն դաւադրութիւններն, ցած դրպարտութիւններն ևս մեծ դեր կը կատարեն այսպիսի ծանր խնդրոց մէջ:—Սակայն հաւատալու է այսպիսի խօսքերու: «Մասիսի» խմբագրապետը չը յայտնէր թէ ո՞վ է իրեն գրուցողը, սակայն պ. Սուրէնեան համարձակ կուտայ Վահան վարդապետի անունը: Վահան վարդապետ որ եկեղեցականաց մէջ կատղ սատանի դեր կը կատարէ, արդեօք իրաւ բրած է թէ սուտ: Այդ վարդապետը մին է Խորէն սրբազանի հակառակորդաց:—Ալ մէկդի կը ձգեն ցուցակի խնդիրը և այս ամբաստանութեամբ կը զբաղին: Ո՛չ Վահան վարդապետ, ո՛չ Եղնիկ եպիսկոպոս, ո՛չ Գրիգորիս եպիսկոպոս երեսփոխան չեն, բայց Մատթէոս եպիսկոպոս հոն է: Ի՞նչ պիտի բսէ այսպիսի ամբաստանութեան մը դէմ:—Սրբազանը ոտքի կելլէ և կը յայտարարէ թէ՝ բնաւ ինքն տեղեկութիւն չունի մի այդպիսի դաւէ. թէ՝ ինքն մեծապէս կը յարգէ և կը մեծարէ Խորէն սրբազանը և Տէր-Մկրեան տէր հայրը և կը պահանջէ որ քննութիւն ըլլայ իրեն դէմ եղած ամբաստանութեան:—Մատթէոս սրբազան պէտք չունէր այս քննութիւնը պահանջել, զի յայտնի է որ նա մի շատ արժանաւոր կրօնաւոր է, բրածը թողածը գիտէ, ծանրագլուխ անձ մ'է և երբեք այսպիսի անպիտան, անչափ խօսքեր չըներ: Այսու հանդերձ կորոշուի այս քննութիւնը ընել, վասն զի ուրիշ եկեղեցականաց՝ ալ պատիւը խընդրոյ ներքև է:—Բայց ժողովը իրաւասութիւն ունէ՞ր այսպիսի քննութեանց մէջ մտնել: Չենք կարծեր:

Այս կէտը այսպէս պարզուելէ վերջ կուգար ցուցակի խնդիրը:—Երեսփոխաններէ ոմանք կառաջարկեն ընդունել այս ցուցակը, բայց ցաւակցութիւն յայտնել, ուրիշները կըսէին թէ՝ պէտք է մերժել այս ցուցակը և ետ խրկել: Յայտնի էր թէ այս վերջիններուն ըսածները շատ արմատական էր: Միւսներն կառարկէին թէ՝ համագումար ժողովը դուրս չէ ելած իր իրաւանց սահմանէն, գէշ է ըրեր, աղէկ է ըրեր, բայց իր իրաւունքը բրած է: Ցաւակցութիւն յայտնելն ալ մեծ բան է: Ասոնք չէին ուզեր որ մեր հիմա ունեցած այսքան փորձանքներնուս վրայ մէյ մ'ալ աւելնար եկեղեցականաց և աշխարհականաց կռիւ մը:—Բայց ասոնց խօսքերն լսելի չեղան: Ասոնց հակառակորդներն կուզէին նախ ընել յարգանաց մեծ ցոյց մը Խորէն սրբազանի, Սիմէօն սրբազանի, Տէր-Մկրեանի և ուրիշ վարդապետաց: Բայց ասոր կուզէին հասկցնել եկեղեցականաց թէ՝ աշխարհականք կատարելապէս իրաւունք ունին պահանջել որ եկեղեցւոյ և ազգի գործերն յանձնուին քիչ շատ կարող մարդկանց: Չեն կրնայ անտարբեր կենալ որ մի քանի ննջաւորք ուզածնին ընեն: Ուրեմն մերժուեցաւ այդ ցանկը: Սահմանադրութեան հաստատութիւնէ ի վեր առաջին անգամն է կարծենք որ այսպիսի ծանրակշիռ դէպք մը կը պատահի: Աշխարհականք անմարսելի դաս մը տուին եկեղեցականաց:—Բայց եկեղեցականք կը գոչէին «մեր վեղարը աշխարհականաց ֆէսին ներքև չենք դներ:»—Ժամը մէկը անցած վերջացաւ այս տխուր, ցաւալի նիստն: Շաբաթէ մը պէտք է գումարի:—Եւ շաբաթ մը ինչեր կան ընելիք:

Շաբաթը բեղմնաւոր պիտի ըլլար և եղաւ իսկ դեռ չը բոլորած: Ահա ունեցած գործերնիս. պատրաստութիւն ցուցակի քաղաքական ժողովոյ: Խնդիր ցուցակի համագումար ժողովոյ: Քննութիւն դաւադրութեան երից եպիսկոպոսաց—աշխատութիւնք տեղապահի ընտրութեան: Այս հարցերը մէկ կողմէ կը լուծուին, մէկ կողմէ տեղեկութիւն տանք:

Ինչպէս բսինք պատրիարքական տեղապահի ընտրութիւնը կախումն ունի քաղաքական և կրօնական ժողովներէն, հետևաբար ասոնց ընտրութիւնն ալ կախում ունի տեղապահութեան ընտրելիներու կողմնակիցներէ: Այս երկու ժողովները պիտի ընտրեն տեղապահը, թէ տեղապահցուն պիտի ընտրէ ժողովները: Արդէն մի քանի անգամներ խօսած ենք ընտրելի անձանց վրայ: Ցաւօք կը տեսնուի թէ եկեղեցականները անհաշտ թշնամի են անոնց որք բաւական լաւ կրթութիւն, ուսում ունին և բացառութիւն կը կազմեն ընդհանուր եկեղեցականաց մէջ: Մեր սուրբ հայրերը գաղտնի չեն պահեր իրենց զգացումը: Ասոնք չէին ուզեր գլխաւորապէս Խորէն սրբազանի և Մուրադեան սրբազանի տեղապահութիւնը: Այս վերջինը ի մօտոյ լաւ չենք ճանաչեր, սակայն համբաւը աղէկ է, մեր ունեցած կարճ տեսակցութեանց մէջ ալ լաւ տպաւորութիւն ունեցանք: Մինչև հիմա հաւանական ընտրելի էր, սակայն վճռական պահուն եկեղեցականք դրօշակը փոխեցին: Ի՞նչու չէք ուզեր Մուրադեան եպիսկոպոսը.—Նա, բողոքականի գոյն ունի: Այս տարօրինակ պատասխանը կաւնենք: Այո, Մուրադեան եպիսկոպոս գերմաներէն գիտէ, օտար լեզուներ գիտէ, Գերմանիա, Եւրոպա ճանապարհորդած է, ուրեմն բըռնուած է ազատամտութեան ախտէ, բրոտ է, բրոտ:

Խորէն սրբազան ծանօթ է ամենուդ, իր թերութիւններովն ու յատկութիւններովն: Բայց վասն զի յատկութիւններն շատ աւելի են, բնական է որ եկեղեցականք զնա ալ չուզեն: Խորէն սրբազան պարագայից յարմարագոյն անձն է: Այս վերջի ատեններս եկեղեցականաց կողմէ նորա դէմ եղած հալածանքները, ցած մեքենայութիւններն, աշխարհականաց մի մասին ալ պարսաւելի ընթացքը շատ աւելի սիրելի ընծայեցին սրբազանը: Եթէ քուէարկութիւնը ուղղակի ժողովրդէն ըլլար շատ հաւանական է որ քուէից ստուար մեծամասնութիւնը Խորէն սրբազան կը ստանար: Ո՞վ տեսնես նորա անունը կը հնչէ:

Մի մաս ալ այժմ աշխոյժիւ կաշխատի Արթին եպիսկոպոսի համար: Նա Կարնոյ նախկին առաջնորդն էր, 25 տարի իր հօտը կառավարած և կը սեպուի բաւական կարող անձ մը:

Ասոնցմէ դուրս կայ Բարթողիմէոս եպիսկոպոսի անձը: Քանիցս խօսեցանք այս եկեղեցականի վրայ: Ասոր ընտրուիլը մեզի հաւանական կը թուի: Մինչ միւս ընտրելիներու պաշտպանները կը գոռան, կը գոչեն, կը վազեն, կերթան կուգան, Բարթողիմէոս եպիսկոպոս մի մարդ ունի միայն: Բայց այդ մի մարդը գիտէ խաղ խաղալ ամբողջ երեսփոխանաց: Վարպետ, բան գիտցող, մարդկային, մանաւանդ հայուն, սիրտը կը ճանչնայ, գիտէ թէ ո՛ր ակար կողմերէ օգուտ քաղելու է: Այդ երեսփոխանը պատրաստած է Բարթողիմէոս եպիսկոպոսի ընտրելիութիւնը, բայց ամենևին ձայն չը հաներ, որ թշնամի չը յարուցանէ: Այլ ինչ պիտի ընէ: Կը ջանայ որ կրօնական և քաղաքական ժողովներն այնպիսի անձերէ ընտրուին, որոնց մէջ ամեն ընտրելի իրեն ներկայացուցիչն ունենայ, բայց ժողովին գլուխը Բարթողիմէոս եպիսկոպոսի բարեկամը ըլլայ: Քուէարկութեան վայրկեանը եկաւ, անկարելի կըլլայ ոչ մէկի վրայ ամփոփել 15 քուէներ առնուազն, այն ատեն առաջ կը նետուի նոյն նըստին Բարթողիմէոս եպիսկոպոսի անունը: Ժողովոյ ատենապետը բոլոր իր ազդեցութիւնը կը բանեցնէ այն ատեն և ասով կընտրուի Բարթողիմէոս

ընկերութեան, ընտրեց մի մասնաժողով բաղկացած հինգ անձից, որը պիտի մինչ մի շաբաթ իր կարծիքը յայտնէ գինեվաճառ ընկերութեան օգտակարութեան և կամ վնասակարութեան հարցի մասին: Ցաւում ենք, որ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը կիմանայ ճանաչել իր պարտքը այս հանգամանքում:

Աւետիք Արասխանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԱՐՄԵՆՍԿ քաղաքից մեզ գրում են: «Տեղիս ս. Աստուածածին եկեղեցու երեցփոխը իր ծերութեան պատճառով շատ թոյլ է իր պաշտօնի մէջ: Արդէն մօտ երկու ամիս է որ մեր եկեղեցում ժամասացութիւնը խափանուել է, տիրացու չը լինելու պատճառով: Հին տիրացուն երեցփոխի հետ ունեցած ինչ որ փոքր հաշիւների պատճառով հեռացել է, իսկ պ. երեցփոխը անհոգ է նորը հրաւիրելու: Լաւ կը լինէր եթէ ընտրվէր մի աւելի հմուտ և եռանդոտ երեցփոխ:»

—

Մեզ գրում են ՂԶԼԱՐԻՑ հետևեալը: «Նորերումս տիկին Թամար Կաճկաճեան ձրի դասեր է ընդունել ձեռագործութիւնից մեր օրիորդական ուսումնարանում: Դա առաջին օրինակն է Ղզլարում: Տայ Աստուած որ շատ հետևողներ ունենայ շնորհալի տիկինը:»

—

ՍՈՒՐԱՄԻՑ մեզ գրում են հետևեալը: «Հոկտեմբերի 17-ին այստեղ վախճանվեցաւ տիկին Տասիա Աղաջանեանց: Հանգուցեալը կտակեց Սուրամի հայոց ծխական երկսեռ դպրոցին մօտ 3,000 րուբլու կարողութիւն: Մեր հասարակութիւնը պատւեց հանգուցեալի յիշատակը, ներկայ գտնվելով նրա թաղման հանդէսին, որին ներկայ էին նոյնպէս դպրոցի աշակերտներն ու աշակերտուհիները: Ներկայ էին, նմանապէս, վրաց քահանան և վրացի մի քանի ազնուականներ: Պատարագի ժամանակ Ցոլաքի քահանայ Աւէտեան քարոզ խօսեց վրաց լեզուով, որի մէջ հետևեալը յայտնեց մօտաւորապէս. չը նայելով որ այդ հանգուցեալի հեռաւոր ազգականները գուցէ դժգոհ են հանգուցեալի կտակից, բայց և այնպէս նրանք իրանց զրկված չը պէտք է համարեն, ի նկատի ունելով այն մեծ օգուտը, որ հանգուցեալը իր կտակով տուեց լուսաւորութեան գործին: Քարոզիչը վերջացրեց իր խօսքը հրաւիրելով հասարակութեանը չը զլանալ կարողութեան չափ օգնելու ուսումնարանին և եկեղեցուն: Արդարութիւնը պահանջում է խոստովանվել որ տէր-Ցոլաքիը, որպէս հանգուցեալի խոստովանահայր, քիչ չը նպաստեց իր յորդորանքներով յիշեալ կտակի իրագործման, որի համար չէ կարելի տէր հօրը շնորհակալութիւն չը յայտնել:»

—

Նոյն տեղից մեզ հաղորդում են որ այս տարի Սուրամում ձիւնը շատ վաղ սկսեց գալ, բայց բաղդաւորապէս նա իր համար նախապատիւ համարեց լեռների բարձր գագաթները ծածկել, որով և միջոց տուեց երկրագործ դասակարգին վերջացնելու իր աշնանայինը: «Մօտ մի ամիս է, ասում է թղթակիցը, որ մեզանում եղանակը կատարեալ գարնանային է: Առաջին հարկաւորութեան մթերքները մեզ մօտ աւելի թանգ են այժմ, քան Թիֆլիսում: Միայն գինին այստեղ անհամեմատաբար աւելի էժան է, որի շնորհիւ գրեթէ իւրաքանչիւր քայլափոխում կարելի է տեսնել փողոցներում հարբած մարդկանց:»

—

Լսում ենք որ պ. Աւետիս Արասխանեանց, որ իր ուսումը աւարտել է Գերմանիայում, որտեղ նա սովորել է քաղաքական տնտեսութիւն և այդ առարկայից դոկտորի գիտնական աստիճան է ստացել, այժմ վերադառնալով Թիֆլիս, դիտաւորութիւն ունի կարդալ հայերէն լեզուով դասախօսութիւնների մի շարք քաղաքական տնտեսութիւնից:

—

Լսում ենք որ պ. Այվազեան այս օրերս ուղևորվել է արդէն դէպի Էջմիածին այն 28 հայ մանուկներով, որոնց իր հետ բերել է Թիւրքիայից, որպէս զի նրանց ընդունել տայ Գէորգեան ճեմարանում:

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ հաղորդում են: «Մեր ուսումնարանները այսուհետև կարող են ապահոված համարվել նիւթական կողմից, որովհետև տեղիս բոլոր գինետները չուստով միանալով, աճուրդով կը տրվեն, որից ստացած արդիւնքը կը յատկացվի երկսեռ դպրոցների օգտին:»

—

Մեզ գրում են ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ որ հոկտեմբերի 19-ին այդ քաղաքի վրացախօս հայ կաթօլիկները բռնութեամբ գրաւեցին գաղթական հայ-կաթօլիկաց Սուրբ Վերափոխման եկեղեցու բանալին: Այդ եկեղեցին կառուցել են իրանք գաղթական հայախօս հայ-կաթօլիկները, այդ պատճառով թղթակիցը կարծում է որ վրացախօս հայերը իրաւունք չունէին գրաւել եկեղեցին: Թղթակիցը լսել է որ հայախօս հայ կաթօլիկ համայնքը դիտաւորութիւն ունի այդ մասին գանգատ ներկայացնել ներքին գործերի մինիստրութեանը:

—

ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են: «Այստեղի համալսարանական կովկասեան ուսանողութեան մէջ կան, ի հարկէ, և աղքատներ և հարուստներ: Դա բնական է: Բնական է, նոյնպէս, որ հարուստը ինչքան էլ տեսնում է աղքատ ընկերներին, իր ծնողներից ստացած առատ ամսական փողից երբեք մազի չափ օգնութիւն չի տայ չքաւոր ընկերներին: Բայց մի բան զզուելի է. այդ հարուստ ուսանողները, որոնք այնպէս էլ ստանում են վաթսուն, ութսուն կամ նոյն իսկ հարիւր րուբլ ամսական, դարձեալ իրանց չքաւոր ձևացնելով անդադար աշխատում են խնդիրքներ ներկայացնել արքունական 25 րուբլ ամսական ստիպենդիա էլ ստանալու համար: Եւ իրանց չքաւոր ներկայացնելով, հասնում են իրանց նպատակին: Այդպիսով վաթսուն կամ հարիւր րուբլ ստացողը, դարձեալ ստանում է և 25 րուբլ ստիպենդիա, որ և գործ է ածում այլ և այլ զուարճութիւնների համար, զանազան գեղեցկուհիներին կոնֆէտներ առնելու համար, իսկ իր դասերով ապրող չքաւոր ուսանողը զրկվում է և 25 րուբլ արքունական կամ կովկասեան ստիպենդիայից: Յայտնի է, օրինակ, որ Թիֆլիսի քաղաքային դուման նշանակել է Մոսկվայի համալսարանում կոմս Լօրիս-Մէլիքօվի անունով մի ստիպենդիա: Այդ ստիպենդիա ստանալու համար ներկայացրին ուր հարկն է իրանց խնդիրքները գլխաւորապէս հարուստ, ամսական հարիւր րուբլ ստացող ուսանողները, և որքան մեզ յայտնի է նոյն իսկ այդ պարոններից մինն էլ ստացաւ այդ ստիպենդիա: Հարիւրաւոր ուսանողներ կան այստեղ, որոնք գտնվում են վերջին աստիճանի աղքատութեան մէջ և ճարում են իրանց ապրուստը ոչ թէ միայն դասերով, այլ մինչև անգամ ո ղ ո ր մ ո ւ թ ի ւ ն խնդրելով: Չէ կարելի չը ցանկանալ որ կովկասեան ուսումնարանական հոգաբարձութիւնը կովկասեան գիմնազիաներում հասունութեան հարցաքննութիւնը տուած աշակերտներից կանդիդատներ ներկայացնելով կովկասեան ստիպենդիա ստանալու համար, ուշադրութիւն դարձնէր գլխաւորապէս լաւ թւանշաններ ստացած ա ղ ք ա տ աշակերտների վրա և ոչ թէ միայն աչքի առաջն ունենայ, առհասարակ, լաւ բ ա լ ե ր, չը նայելով որ այդ լաւ թւանշաններ ստացողը կարող է և շատ հարուստ մարդ լինել»:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՍԿՕԲԻՆ, 27 Հոկտեմբերի: Դումա միջոցներ է փնտռում այն բարեգործական հիմնարկութիւնները պահպանելու համար, որոնք գոյութիւն ունէին բանկի օգուտներով:

ՏԱՇԿԵՆՏ, 27 Հոկտեմբերի: Շուտով մի քանի պաշտօնների սահմանափակումն է լինելու:

ԼՈՆԴՈՆ, 27 Հոկտեմբերի: Բ. Դուռը առաջարկում է Կահիրէ ուղարկել Թիւրքաց մի հաւատարմատար, իբրև Դէօֆէրինի օգ-

---

եպիսկոպոս: Քիչ մը վարը կրնանք բացատրել թէ ինչ առաւելութիւններ պիտի կարենան ցոյց տալ Բարթողիմէոսի ընտրութիւնէն:

Ուրեմն գլխաւոր խնդիրն է գիտնալ թէ՝ որո՞նք պիտի ըլլան քաղաքական ժողովոյ անդամք: Ատենապետաց դիւանը այդ ցանկը պատրաստեց, նախապէս առնելով անոնց հաճութիւնը: Գլխաւոր անդամոց անուններն արդէն անցեալ շաբաթ երեկոյ պատրաստ էին և երէկ ամբողջացուցին: Այդ տասն և չորս անձանց վրա մի առ մի խօսել չենք ուզեր, նախ կատարելապէս ապահով չէ որ կընտրուին, երկրորդ կենսագրութիւններնին գրելու համար նիւթ չը կայ: Կրնան աղէկ մարդեր ըլլալ, բայց ո՛ և է նշանակութիւն մը չունին. գէթ մեծամասնութիւնը այսպէս է: Ինչ և է երբ ընտրուին, գաղափար մը կուտանք: Աչքի զարնելու կէտ մ'է որ էֆէնդիներն բազմաթիւ են այս ցուցակի մէջ: Ի՞նչ պիտի ընեն էֆէնդիները: Այժմ երկար կըլլայ հոս գրել, վաղը ուրիշ նամակով մը ցոյց կուտանք փորձառական մէթօդով էֆէնդիներու զգացմանց և ազդեցութեան չափը: Քաղաքական ժողովոյ մէջ էֆէնդիներու ընտրութիւնը նշան մ'է որ պիտի ուզեն ընտրել մի այնպիսի եպիսկոպոս որ շատ հաճոյ ըլլայ Դրան: Եւ ո՞ր եպիսկոպոս աւելի սիրելի է քան Բարթողիմէոս եպիսկոպոսն, որ Սայիդ-փաշայի մտերիմն ու բարեկամն է: Էֆէնդիները շատ կը փափագին մի գործնական ապացոյց տալ Թրքաց իրենց անձնուիրութեան: Հայկական խնդրոյ ծագումը շատ վնասեց էֆէնդիներու շահուն: Ատեն մը երբ հայերն համբաւաւոր էին իրենց հաւատարմութեամբն առ Թիւրքերն, այն ատեն հայ էֆէնդիներն ալ կը պանծային: Իսկ հիմա ինչ կընէին: Հայոց պատրիարքը ազգային շահերը կը պաշտպանէր, ուրեմն բոլոր հայերը մեղաւոր են, հետևաբար հայ էֆէնդիներն ալ: Բայց իրօք են թէ չէ, այդ ուրիշ խնդիր: Կառավարութիւնը գրեթէ ամենևին յառաջացում չըներ հայ էֆէնդիներուն, մանաւանդ այն փոքրիկ նոր ծլած էֆէնդիներուն: Եւ պատճառն ալ անուղղակի կը հասկցնէ: Երբ մի բարձր նախարար կը խօսի քիչ շատ դիրք ունեցող էֆէնդիի մը հետ այսպէս կըսէ... էֆէնդի, ինչ է այս ձեր պատրիարքին բրածը: Հայոց ազգէն մա՛յս կը սպասէինք: Դուք... էֆէնդի, այդքան ազդեցութիւն ունիք ազգին մէջ և չէք կրնար այս պատրիարքը տ է ֆ ընել:» Այս խօսքերն յաճախ կրկնուելով և Թիւրքերը անուղղակի կը հասկցնեն թէ՝ քանի որ Ներսէս պատրիարք կայ, հայ էֆէնդիները կասկածելի են և չեն կրնար յառաջանալ: Կառավարութիւնը ուղղակի գործիք չըրաւ էֆէնդիները: Իսկ խեղճ էֆէնդիները կերին կը մրկին: Տարիքնին առած չը կարգուած աղջիկներու պէս ինքզինքնին կուտէին: Իրենք ալ մասնակցեցան Ներսէս սրբազանի տապալման, այժմ ալ տալով հայոց մի թրքահաճոյ պատրիարք իրենց գործը լաւ կարգադրած կըլլան:

Ատենապետաց դիւանը շատ գաղտնի կը պահէ պատրաստուած ցուցակը որպէս զի ուրիշ խումբ մը երեսփոխաններ մեքենայութիւն մը չընեն. քուէարկութեան պահուն պիտի յայտնէ: Այդ ցուցակի մէջ կը տեսնենք, Մամիկոնեան, Մեծմարաճեան, Խորասանճեան, Թորոսեան, Սրվաճեան, Հալաճեան, Պապօեան, բժիշկ Այվազեան և այլն:—Երբ բշ. առաւօտ մի բարեկամ մեզ կը հաղորդէր այս անուններն «կաղաչեմ, կաղաչեմ, կըսէր, չըլլայ թէ պ. Չերազին հաղորդես, բոլոր խորհուրդները տակն ու վրայ կըլլան:»—«Ահ, մի վախնաք կըսէի, բայց պ. Սօսինէ, ոչ մէկուն կըսեմ.»—բայց կը ցաւէի սրտէս թէ ինչ վիճակի հասեր ենք, որ փոխանակ երեսփոխանք եղբայրաբար նստել մտածելու իրենց թշուառ ազգի աղէտները դարմանելու վրայ, ժամանակ կանցնեն միմեանց դէմ դաւելով, և օգտակար սկսած խորհուրդներին իրարմէ գաղտնի պահելով:

Իսկ այս քաղաքական ժողովոյ ատենապետութիւնը պիտի ստանձնէ Մաքսուտ Սիմոն պէյ:—Առաջ ուզեցին ընտրել պ. Ապրօ (էֆէնդին): Մի շատ կարող և խելացի անձ: Սակայն նա Դրան ուղղակի ծառայութեան մէջ է և չէ ուզեր ընդունել: Վերջը դիմած են պ. Շահպազի (էֆէնդի). պ. Շահպազ նախագահ է առևտրական բարձրագոյն դատարանի. այդ դատարանը կը վճռէ օտար ազգաց և Թիւրք հպատակաց դատերն: Պ. Շահպազ ալ իր ճիւղին մէջ մեծ համբաւ ունի, չենք կարծեր որ ազգային գործոց շատ տեղեակ ըլլայ: Այս պարոնն ալ չէ ընդունած այդ պաշտօնը:—Այս պարոններ իրենց կարևոր գիրքին մէջ կը տեսնեն թէ ազգին օգտակար չեն կրնար ըլլալ: Արդէն զիրենք ընտրել ուզողք գիտէին թէ պիտի մերժեն, բայց ուրիշ նկատումներով ընտրելի ցոյց տուին:—Ասոնցմէ վերջ դիմեցին Մաքսուտեան Սիմոն պէյի: Երեք անձերէ բաղկացեալ մի պատգամաւորութիւն, ասոնք էին Խորէն սրբազան, «Մասիսի» խմբագրապետը և պ. Քրիստոսատուր Ղազարոսեան դիմեցին Սիմոն պէյի և կրցան առնուլ իր հաճութիւնը շատ դժուարութեամբ:

Սիմոն պէյի վրայ առիթ ունեցած ենք խօսել ուրիշ անգամ, մանաւորապէս 1880-ի վերջերը, երբ կուզէին ընտրել զնա ատենապետ Ազգ. ժողովոյ: Տակաւին երիտասարդ է, ամիրայի որդի, մեծատուն: Շատ սիրելի Մահմուդ Նէտիմ բաշայի, ներքին գործոց նախարարը, լաւ յարաբերութեանց մէջ է նախարարաց հետ և մանաւորապէս մտերիմ է սուլթանի Ա. սենեկապետ Օսման պէյի հետ: Պօլիս ճանչցողները գիտեն թէ ինչ մեծ դեր կը խաղան սուլթանի սենեկապետները:—Սիմոն պէյ երբ յանձնառու կըլլայ այս նեղ պարագայից մէջ ձեռք առնուլ Ազգ. կառավարութեան ղեկը ազգին ծառայութիւն մը մատուցած կըլլայ, զի շնորհակալութեան արժանի են նեղ պարագաներու մէջ աշխատողք:—Փափագելի է որ կարող ըլլայ գտնել մի միջոց հաշտեցնել ազգին և Թրքաց շահերը:—Այդ շահերն փափագելի է, և կարելի է հաշտեցնել եթէ Թիւրքերն նախապաշարմամբք լեցուած չըլլային: Տեսնենք:—Այժմ անոնք որ մէկ կողմէն Սիմոն պէյ ժողովոյ ատենապետ, միւս կողմէ Բարթողիմէոս եպիսկոպոս տեղապահ կուզեն կարգել, կը յուսան որ գործերը լաւ վիճակի մէջ մտնեն: Բարթողիմէոս եպիսկոպոս Ա. Նախարար Սաիդ բաշայի վստահութիւնը գրաւած, Սիմոն պէյ ներքին գործոց նախարարի և ուրիշ բարձրաստիճան անձանց, ասով կառավարութիւնը այլ ևս կըսեն կասկածանօք չը նայիր մեր վրայ և մենք ալ կրնանք զբաղիլ առանց արգելքի մեր ներքին գործոց կարգադրման:—Ինչ և է սպասենք նոր ճանապարհի մը մէջ պիտի մտնենք, քայլ առ քայլ կը հետևինք մեզ կառավարողներուն, տեսնենք ինչ պիտի ընեն:—Տեղապահութեան համար, սա ևս կըսեն թէ Խորէն սրբազանի համար տակաւին բաւական յոյս կայ յաջողութեան:—Սիմոն պէյ նաև շատ լաւ յարաբերութիւններ ունի Վ. Հ. կաթողիկոսի հետ. Բարթողիմէոս եպիսկոպոս ալ Ներսէսի վեհափառութեան ձեռնասունը ըլլալով և անձնուէր, այն ատեն Էջմիածնայ և պատրիարքարանի յարաբերութիւնք կը լաւանան և համերաշխութիւնը կը տիրէ մէջերնին:—Սիմոն պէյ կարող է նաև Կիլիկիոյ կաթողիկոսի խնդիրն ալ ազգի ուզածին պէս կարգադրել:

Եկեղեցական համագումար ժողովը այսօր գումարեցաւ: Խորէն սրբազան բացակայ էր, ինչպէս նաև բացակայ էր հոկտեմ. 14-ի Ազգ. ժողովոյ նստէն: Եպիսկոպոսներէն ոչ ոք ուզած է նախագահել: Ամէնքն ալ խնդրոյ ներքև են: Մին ցանկէ դուրս ձգուած, ուրիշներ ամբաստանեալ, այլք Ազգ. ժողովքէն անպատուած, ուրեմն նախագահութիւնը թափուր էր: Պատր. փոխանորդ Ռուսճուքլեան վարդապետ կը նախագահէ ժողովոյ հաճութեամբ: Գլխաւոր կէտն էր որոշել թէ ինչ պիտի ընեն. պիտի փոխեն ընտրելոց ցանկը, թէ չը պիտի փոխեն, նոյն պիտի պահեն: Շատ վիճաբանութիւններ կըլլան և կը լսեմ թէ՝ կորոշեն անփոփոխ պահել այդ ցանկը: Եթէ այսպէս չընենք կըսեն ճամբայ կը բացուի, օրինակ կըլլայ և ամեն ատեն աշխարհականք մեր գործոց մէջ կը միջամտեն:—Ուրիշ շատ խնդիրներու վրայ ալ կը խօսուի, և ժողովը ուշ ատեն կը ցրուի: Ասոնց վրայ աւելի ընդարձակօրէն վաղուան նամակով, զի երկար եղաւ:

Պ. Ար. Այվազեանի տարած աշակերտաց նկատմամբ Էջմիածնէն հասած հեռագրերը մեծ վրդովում պատճառեցին: Բոլոր լրագիրք հրատարակեցին: Ընդհանուր խօսակցութեան նիւթ է: Մանկունի եպիսկոպոս կը հեռագրէ որ աշակերտք չը խրկուին, մինչդեռ աշակերտք երկու օր է ասկէ ճամբայ ելած էին: Կարծենք սխալ հասկացողութիւն մը կայ:

Ամբաստանեալ եպիսկոպոսք, իբր դաւաճանք Խորէն սրբազանի և այլոց դէմ կը ջանան արդարացնել զանձերնին: Արդէն յայտնի եղաւ որ Մատթէոս եպիսկոպոս ամենևին չէ մասնակցած այդ երից ժողովին, այլ Եղիկ եպիսկոպոս, Գրիգորիս եպիսկոպոս և Արշարունի վարդապետ:

Նախորդ նամակին մէջ բողոքող երեսփոխանք հաշտութիւն գոյացուցին կըսուի: Պատգամաւորութիւն մը գացեր է ատենապետին և խնդիրը կարգադրած են: Եթէ կարգադրած չըլլային իրենք պիտի զղջային: Գործ տեսնելու ատեն է, կարելի չ՛է բարկանալ մէկզի նեղել: Բարկութիւնը ուրիշ ատեն:

Հայկակ

նական Եգիպտոսի վարչական վերակազմութեան համար, բայց Անգլիան ընդդէմ է այդ բանին: Արեւմտեան Անգլիայի մէջ մեծ հեղեղներ կան: Հարիւրաւոր տներ ջրով ծածկված են: Շատերը քանդված են: Զուհաղորդակցութիւնը ընդհատված է: Զուներ ազգաբնակութիւնը յուսահատված է,

ՓԱՐԻԶ, 27 հոկտեմբերի: Զը նայելով Բ. Դրան բողոքին Ֆրանսիան պահանջում է, որ Տունիսին անկախութիւն շնորհվի: Անգլիան պաշտպանում է Թիւրքիային:

ԿԱՅԻՐԷ 27 հոկտեմբերի: 380 կալանաւորված ապստամբներից 50 մեղաւոր են համարված և ենթարկված են զինուորական դատարանին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 հոկտեմբերի: „Прав. Вѣст.„ լրագիրը հաղորդում է, որ երէկ Թագուհին Ս. Պետերբուրգի մէջ էր և այցելեց Եկատերինսկի և Նիկոլայեվսկի ինստիտուտները: „Journal de St. Petersbourg“ հերքում է տարածված լուրերը իբր թէ արտասահմանում տեսնվել են ռուսաց և աւստրիական արտաքին գործերի մինիստրները: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Կովկասեան տրանզիտի մասին առաջին նիստի ժամանակ վերջնական վճիռ չը կայացաւ: Արդիւնաբերութեան ներկայացուցիչները պահանջում են տրանզիտի ոչնչացնելը, միւս մասնակցողները, գլխաւորապէս երկաթուղիների և շոգենաւերի ներկայացուցիչները պահանջում են տրանզիտի պահպանելը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 27 հոկտեմբերի: Գաւառական զեմստվոյի ժողովը որոշեց միջնորդել կանանց բժշկական կուրսերի շարունակելու մասին և խնդրել նահանգական զեմստվոյից օգնել կուրսերին նիւթապէս:

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, 27 հոկտեմբերի: Զեմստվօն 300 ր. յատկացրեց բժշկական կանանց կուրսերին և որոշեց միջնորդել ուրիադնիկների ոչնչացնելու մասին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 հոկտեմբերի: „Новое Время„ լրագիրը հաղորդում է. առաջին նիստը կովկասեան տրանզիտի մասին հոկտեմբերի 25-ին էր: Անհրաժեշտ համարվեցաւ ստատիստիկական աւելի ճիշդ տեղեկութիւնների ստանալը. մինչև նոյեմբերի սկիզբը այլ ևս նիստեր չեն լինի:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ

ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

սրանով յայտնում է, որ հոկտեմբերի 31-ից ներկայ տարվայ ապրանքների մանր և քանակութեամբ ծախվելը կը կատարվի առանձնապէս դեղատան համար կառուցված բնակարանի մէջ պ. Շաբուրովի տանը Թանգարանի հանդէպ:

Ընկերութիւնը, նշանաւոր դրամագլուխ ունենալով, ամուր յարաբերութիւններ սկըսեց Ռուսաստանի և արտասահմանի յայտնի առևտրական տների հետ և այդ հիման վրա, ընդարձակելով իր գործունէութեան շրջանը, նա կարող է բաւականութիւն տալ բոլոր պահանջներին, որոնք անմիջապէս վերաբերում են ընկերութեան ձեռնարկութեանը:

1—1

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սիստեմատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

մասն առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ):

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջումն 20%:

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում:

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷԿ. ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ (MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156. 157, 158, 159 և 160.

համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ. թէյի	հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „ 20 „	. . . .	1 „ 60 „
1 „ 40 „	. . . .	1 „ 90 „
1 „ 60 „	. . . .	2 „ 20 „
1 „ 80 „	. . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և Կակաօ-Ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կոնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Տուրների գրիչների, Դաուի հրացանների, Վեկլիի րեվօլվերների, Բարնսբիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, Կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն:

21—100

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՑՍ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՅՍԱՌ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը ստվորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ Վեբլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեբիի, Կօլմանի նըշըշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շվարցի կէս գնով: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:

68—100

Սովորեցնում եմ ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ:

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

Ներսիսեան Հայոց Ազգային-Հոգևոր Դըպրանոցում հոգաբարձական խորհրդարանի մէջ նոյեմբեր ամսոյ 3-ին 1882 ամ. երեկոյեան 7 ժամին կը լինի աճուրդ (առանց կրկնաճրդի) կապալով տալու դպրանոցապատկան այգին Սօղանլուխայ: Պայմանաթուղթը կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան դիւանատան մէջ ամեն օր, բացի կիւրակէից և տօներից, ցերեկուայ 10-ց 12 ժամը:

ԹԱԿԱՐԴՆԵՐ, էմալաւոր ամաններ, ԽՑԱՀԱՆՆԵՐ, կօղպէքներ, թիեր, ԳՐԻՉՆԵՐ, աղացելու գործիք, շուքներ և այլն նոր ստացված են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ: Նոյն տեղը ահագին քանակութեամբ ԹԷՅ առաջին հունձի 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 10 ր. և աւելի:

5—8

Դուրս եկաւ մամուլի տակից „Ժողովածու Թուաբանական խնդիրների II մասն — կոտորակները երրորդ տպագրութիւն, փոխադրութիւն ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑԻ“ գինն է 50 կ. թէ սորա և թէ I տարուայ-(ամբողջ թուերի)-պահեստը գտնվում է Զ. Գրիգորեանցի կովկասեան դրավաճառանոցում:

5—10

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ» Продается брошюра „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“ Д. Григорія АРЦРУНИ. Брошюра напечатана въ Москвѣ. Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուռնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 ռուբլ է, կէս տարվանը 4 ռուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում դիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մառաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխնեի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվօլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) րէվօլվէրի, սիգար Ռէնդարդի Ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու Կուշնարօվի գիլզի պապիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (ուխտը չայու և կաֆէի) Էյնէմի. կօֆէ Էյնէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դոյթուկ (пухъ), պադնոսներ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ գանազան Ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջրբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօրմիս կարելու մաշինայ. Անգլիական ութոներ, Բրիտանսկի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, Ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօբկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարտախտակ, թանաքամաններ, պրեսպապիէներ, գդալներ սեղանի և չայու Ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանսկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամդաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոդսապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալստուկներ, զոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր չերմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատոկի կօճի և շալէ (гарусъ) Ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմոններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոլ, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

166—180

Միքայէլ Տէր-Նիկողոսեան

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 28 Октября 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главноначальствующего гражд. час., Лор-Меликов. ул. каз. д.